DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)
den 20 januari 2005 *

I mål C-300/03,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, som framställts av Hessisches Finanzgericht, Kassel (Förbundsrepubliken Tyskland), genom beslut av den 25 april 2003, som inkom till domstolen den 11 juli 2003, i målet mellan

Honeywell Aerospace GmbH

och

Hauptzollamt Gießen,

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden K. Lenaerts samt domarna J. N. Cunha Rodrigues (referent) och K. Schiemann,

* Rättegångsspråk: tyska.

generaladvokat: M.D. Ruiz-Jarabo Colomer,
justitiesekreterare: R. Grass,

med beaktande av det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgivits av:

— Honeywell Aerospace GmbH, genom H. Stiehle, Rechtsanwalt,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom J.C. Schieferer och X. Lewis, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande rör tolkningen av rådets förordning (EEG) nr 2913/92 av den 12 oktober 1992 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen (EGT L 302, s. 1; svensk specialutgåva, område 2, volym 16, s. 4) (nedan kallad tullkodexen) och kommissionens förordning nr 2454/93 av den 2 juli 1993 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning nr 2913/92 (EGT L 253, s. 1; svensk specialutgåva, område 2, volym 10, s. 1) (nedan kallad tillämpningsförordningen).

2 Begäran har framställts i en tvist mellan företaget Honeywell Aerospace GmbH (nedan kallat Honeywell) och Hauptzollamt Gießen (Tyskland) beträffande uppkomsten av en tullskuld.

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

3 I artikel 37 i tullkodexen föreskrivs följande:

"1. Varor som förs in till gemenskapens tullområde skall underkastas tullövervakning från och med införseln. De får utsättas för tullmyndigheternas kontroll enligt gällande bestämmelser.

2. De skall kvarstå under denna övervakning under den tid som krävs för att i förekommande fall fastställa deras tullstatus och i fråga om icke-gemenskapsvaror till dess att deras tullstatus förändras, de förs in i en frizon eller ett frilager eller återexporteras eller förstörs enligt artikel 182, dock utan att detta påverkar tillämpningen av artikel 82.1."

4 Artikel 96 i tullkodexen har följande lydelse:

"1. Den huvudansvarige är den ansvarige i fråga om förfarandet för extern gemenskapstransitering. Han skall vara ansvarig för

a) att varorna företes i oförändrat skick vid bestämmelsetullkontoret inom föreskriven tid och med vederbörlig hänsyn tagen till de åtgärder som tullmyndigheterna vidtagit för att säkerställa identifiering,

...”

5 I artikel 203.1 och 203.2 i tullkodexen föreskrivs följande:

”1. En tullskuld vid import uppkommer genom

— olagligt undandragande från tullövervakning av importtullpliktiga varor.

2. Tullskulden uppkommer i det ögonblick då varorna undandras från tullövervakning.”

6 Artikel 215.1–215.3 i tullkodexen har följande lydelse:

”1. En tullskuld anses uppkomma på den plats där de omständigheter inträffar som förorsakar skulden.

2. När det inte är möjligt att fastställa den plats som avses i punkt 1, skall tullskulden anses ha uppkommit på den plats som tullmyndigheterna konstaterar vara den plats där omständigheterna kring varorna är sådana att en tullskuld uppkommit.

3. Om ett tullförfarande inte har avslutats för varor, skall tullskulden anses ha uppkommit på den plats där varorna

— hänfördes till detta tullförfarande, eller

— införs till gemenskapen enligt detta förfarande."

7 I artikel 221.3 i tullkodexen föreskrivs följande:

"Underrättelse till den gäldenären skall inte ske senare än tre år efter den dag då tullskulden uppkom. Om till följd av ett handlande som kan ge upphov till straffrättsliga påföljder tullmyndigheterna inte har kunnat fastställa det exakta belopp som lagligen skall betalas, får dock sådan underrättelse, så långt gällande bestämmelser medger, lämnas efter utgången av denna treårsperiod."

8 Artikel 378.1 och 378.2 i tillämpningsförordningen har följande lydelse:

"1. Om försändelsen inte har uppvisats på bestämmelsekontoret och platsen för överträdelsen eller oegentligheten inte kan fastställas och om inte inom den period som fastställs i artikel 379.2 bevis kan framläggas på ett för tullmyndigheterna tillfredsställande sätt, antingen för att transiteringen genomförts på ett regelmässigt sätt eller [avseende] på vilken plats överträdelsen eller oegentligheten verkligen begicks, skall denna överträdelse eller denna oegentlighet, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 215 i kodexen, anses ha begåtts

— i den medlemsstat som avgångskontoret tillhör,

eller

— den medlemsstat som transiteringskontoret vid införselplatsen till gemenskapen tillhör, till vilket transiteringsintyg har ingetts.

2. Om inget sådant bevis kan framläggas och denna överträdelse eller oegentlighet därför kan anses ha begåtts i avgångsmedlemsstaten eller i den införselmedlemsstat som avses i första stycket andra strecksatsen, skall tullar och andra avgifter avseende varorna i fråga debiteras av den medlemsstaten i enlighet med gemenskapsbestämmelser eller nationella bestämmelser."

9 I artikel 379 i tillämpningsförordningen föreskrivs följande:

"1. Om en sändning inte har uppvisats vid bestämmelsekontoret och den plats där överträdelsen eller oegentligheten begicks inte kan fastställas, skall avgångskontoret underrätta den huvudansvarige om detta så snart som möjligt och i varje fall före slutet av den elfte månaden efter den dag då deklarationen för gemenskapstransitering registrerades.

2. Den underrättelse som avses i punkt 1 skall särskilt ange den tidsfrist inom vilken bevis ..., antingen för att transiteringen genomförts på ett regelmässigt sätt eller [avseende] på vilken plats överträdelsen eller oegentligheten verkligen begicks, skall framläggas för avgångskontoret på ett för tullmyndigheterna tillfredsställande sätt. Den tidsfristen skall vara tre månader från dagen då den underrättelse som avses i punkt 1 lämnades. Om detta bevis inte har lämnats vid utgången av den tidsfristen, skall den behöriga medlemsstaten vidta åtgärder för att driva in de tullar och andra avgifter som är tillämpliga."

Tvisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

10 Det framgår av beslutet om hänskjutande att företaget ASA, vars rättigheter övertagits av Honeywell, den 3 juni 1994, i egenskap av godkänd avsändare i Raunheim (Tyskland), lät hänföra en turbojetmotor till förfarandet för extern gemenskapstransitering. Enligt transiteringsdeklarationen skulle varan i fråga transporteras med lastbil och uppvisas senast den 17 juni 1994 vid bestämmelsekontoret i Rom (Italien).

11 Gemenskapstransiteringen avslutades inte eftersom avgångskontoret i Tyskland inte hade mottagit något kvitto. Detta kontor sände i stället inom ramen för ett efterlysningsförfarande det första exemplaret av transiteringsdeklarationen till Zentralstelle Such- und Mahnverfahren (centrala avdelningen för efterlysnings- och kravförfaranden) (nedan kallad ZSM), som var den behöriga avdelningen vid Hauptzollamt Fulda (Tyskland), som senare ersatts av Hauptzollamt Gießen. ASA bekräftade i skrivelse av den 20 februari 1995, som svar på en skrivelse från ZSM av den 10 februari 1995, att platsen för överträdelsen kunde fastställas till Italien.

12 Den italienska tullmyndighet som genomförde undersökningen i Italien, meddelade genom skrivelser av den 23 januari och den 26 juni 1997 att försändelsen inte hade uppvisats för myndigheten, att transiteringsdeklarationen inte heller hade uppvisats och att myndigheten inte hade kunnat inhämta några upplysningar om var i Italien försändelsen fanns.

13 Genom avgiftsbeslut av den 28 maj 1997 krävde Hauptzollamt Fulda betalning av importtull, det vill säga tull och omsättningsskatt vid import. Under omprövningsförfarandet meddelade Hauptzollamt Fulda genom skrivelse av den 15 januari 1999 att "bevis för att transiteringen genomförts på ett regelmässigt sätt eller någon alternativ bevisning i den mening som avses i artikel 380 i tillämpningsförordningen ... inte hade framlagts". Då Hauptzollamt Fulda inte erhöll något svar på skrivelsen, fastställdes genom omprövningsbeslut av den 17 augusti 1999 det ursprungliga beslutet.

14 Det framgår även av beslutet om hänskjutande att det inom ramen för den nationella tvisten saknas bevis på att transiteringen genomförts på ett regelmässigt sätt eller avseende den plats där överträdelsen verkligen begåtts. Det finns inte någon skrivelse från ZSM till den huvudansvarige i vilken den senare åläggs att enligt artikel 379.2 i tillämpningsförordningen inom tre månader framlägga bevis för att

transiteringen genomförts på ett regelmässigt sätt eller avseende den plats där överträdelsen verkligen begåtts, med risk för att överträdelsen annars skulle anses ha begåtts i Förbundsrepubliken Tyskland.

15 Klaganden i tvisten vid den nationella domstolen har bland annat hävdat att den, i avsaknad av en hänvisning till den frist som avses i artikel 379.2, inte har givits någon möjlighet att inom den föreskrivna fristen ta reda på var försändelsen faktiskt finns och att genom alternativ bevisning enligt artikel 380 i tillämpningsförordningen bevisa att transiteringen genomförts på ett regelmässigt sätt. Klaganden har anfört att någon tullskuld därför inte har uppkommit för den och att avgiftsbeslutet av den 28 maj 1997 samt omprövningsbeslutet av den 17 augusti 1999 skall upphävas.

16 Hessisches Finanzgericht, Kassel, ställde sig tveksam till tolkningen av de relevanta gemenskapsbestämmelserna och beslöt att vilandeförklara målet och hänskjuta följande frågor till domstolen för ett förhandsavgörande:

"1) Skall en tullskuld enligt artikel 215.2 eller 215.3 första strecksatsen i förordning (EEG) nr 2913/92, i den lydelse som gällde fram till den 9 maj 1999, anses ha uppkommit på den plats som tullmyndigheten konstaterar vara den plats där omständigheterna kring varorna är sådana att en tullskuld uppkommit (artikel 215.2) eller den plats där varorna hänfördes till detta tullförfarande (artikel 215.3 första strecksatsen), även i sådana fall där en försändelse som hänförts till förfarandet för extern gemenskapstransitering inte har uppvisats vid bestämmelsekontoret och platsen för överträdelsen eller oegentligheten inte kan fastställas och där tullmyndigheten, i strid med artikel 378.1 första stycket och artikel 379.2 första meningen i förordning ... nr 2454/93 i den lydelse som gällde fram till den 30 juni 2001, i sin underrättelse enligt artikel 379.1 i nämnda förordning har försummat att ange den frist inom vilken bevis för att transiteringen genomförts på ett regelmässigt sätt eller avseende den plats där överträdelsen eller oegentligheten verkligen begicks skall framläggas för avgångskontoret?

2) För det fall [den första] frågan ... besvaras jakande:

Krävs det för att den behöriga tullmyndigheten skall kunna driva in avgifter enligt artikel 379.2 tredje meningen i förordning ... nr 2454/93, i den lydelse som gällde fram till den 30 juni 2001, att tullmyndigheterna i sin underrättelse enligt artikel 379.1 i förordningen har angivit den frist inom vilken bevis för att transiteringen genomförts på ett regelmässigt sätt eller avseende den plats där överträdelsen eller oegentligheten verkligen begicks skall framläggas för avgångskontoret?"

Prövning av tolkningsfrågorna

17 Den hänskjutande domstolen har ställt frågorna, vilka skall prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida omständigheten att avgångskontoret för en vara som hänförts till förfarandet för extern gemenskapstransitering i sin underrättelse enligt artikel 379.1 i tillämpningsförordningen har underlåtit att ange den tremånadersfrist, enligt artikel 379.2 i denna förordning, inom vilken bevis för att transiteringen har genomförts på ett regelmässigt sätt eller avseende den plats där överträdelsen eller oegentligheten har begåtts kan framläggas för avgångskontoret, kan utgöra ett hinder för att en tullskuld vid import uppkommer i den mening som avses i artikel 203 i tullkodexen. För det fall frågan besvaras nekande önskar den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida nämnda omständighet, även om den inte hindrar att en tullskuld uppkommer, i varje fall utgör ett hinder för avgångskontoret att kräva betalning av denna tullskuld av den huvudansvarige.

18 Enligt artikel 203.1 i tullkodexen uppkommer en tullskuld vid import genom olagligt undandragande från tullövervakning av importtullpliktiga varor (se, för ett liknande resonemang, bland annat dom av den 1 februari 2001 i mål C-66/99, D. Wandel, REG 2001, s. I-873, punkt 50, av den 11 juli 2002 i mål C-371/99 Liberexim,

REG 2002, s. I-6227, punkt 52, och av den 14 november 2002 i mål C-112/01, SPKR, REG 2002, s. I-10655, punkterna 30 och 35). Enligt artikel 203.2 uppkommer tullskulden i det ögonblick då varorna undandras från tullövervakning.

19 Vad gäller särskilt uttrycket undandragande från tullövervakning, som återfinns i artikel 203.1 i tullkodexen, skall det erinras om att detta begrepp enligt domstolens rättspraxis skall förstås så, att det omfattar varje åtgärd eller underlåtenhet som medför att den behöriga tullmyndigheten, om än tillfälligt, förhindras att få tillgång till varor som är föremål för tullövervakning och att utföra de kontroller som föreskrivs i artikel 37.1 i tullkodexen (dom av den 29 april 2004 i mål C-222/01, British American Tobacco, REG 2004, s. I-4683, punkt 47 och där angiven rättspraxis).

20 Så är fallet när, såsom i målet vid den nationella domstolen, avgångskontoret för den omtvistade försändelsen som hänförts till förfarandet för extern gemenskapstransitering har fastställt att denna försändelse inte har uppvisats för bestämmelsekontoret och att tullförfarandet inte har slutförts beträffande försändelsen i fråga.

21 I artikel 378.1 i tillämpningsförordningen föreskrivs att om en försändelse inte har uppvisats på bestämmelsekontoret och platsen för överträdelsen eller oegentligheten inte kan fastställas, såsom i målet vid den nationella domstolen, skall denna överträdelse eller oegentlighet, utan att det påverkar bestämmelserna om fastställandet av platsen för uppkomsten av en tullskuld i artikel 215 i tullkodexen, anses ha begåtts i den medlemsstat som avgångskontoret tillhör eller i den medlemsstat som transiteringskontoret vid införselplatsen till gemenskapen tillhör, till vilket transiteringsintyg har ingetts, om inte bevis kan framläggas inom den frist som fastställs i artikel 379.2 i tillämpningsförordningen, antingen för att transiteringen genomförts på ett regelmässigt sätt eller avseende den plats där överträdelsen eller oegentligheten verkligen begicks.

22 Enligt artikel 379.1 i tillämpningsförordningen skall avgångskontoret, om en försändelse inte har uppvisats vid bestämmelsekontoret och den plats där överträdelsen eller oegentligheten begicks inte kan fastställas, underrätta den huvudansvarige om detta så snart som möjligt och i varje fall före slutet av den elfte månaden efter den dag då deklarationen för gemenskapstransitering registrerades. Enligt punkt 2 i samma artikel skall den underrättelse som avses i punkt 1 särskilt ange den tidsfrist inom vilken bevis kan framläggas på ett för tullmyndigheterna tillfredsställande sätt, antingen för att transiteringen genomförts på ett regelmässigt sätt eller avseende på vilken plats överträdelsen eller oegentligheten verkligen begicks. Den tidsfristen skall vara tre månader från dagen då den underrättelse som avses i punkt 1 i nämnda artikel lämnades. Om detta bevis inte har lämnats vid utgången av den tidsfristen, skall den behöriga medlemsstaten vidta åtgärder för att driva in de tullar och andra avgifter som är tillämpliga.

23 Underlåtenheten att informera om den tremånadersfrist som föreskrivs i artikel 379.2 i tillämpningsförordningen hindrar inte att en tullskuld uppkommer i den mening som avses i artikel 203.1 i tullkodexen, i motsats till vad Honeywell har gjort gällande, eftersom den omständighet som ger upphov till en tullskuld, såsom nämns ovan i punkt 18 i förevarande dom, är undandragandet av en vara från tullövervakning bland annat genom att nämnda vara inte uppvisas för bestämmelsekontoret. Däremot utgör underrättelsen om tremånadersfristen en förutsättning för tullmyndigheternas indrivning av tullskulden.

24 Det framgår nämligen av ordalydelsen av artiklarna 378.1 och 379.2 i tillämpningsförordningen att den underrättelse som avgångskontoret skall lämna till den huvudansvarige, beträffande den tidsfrist inom vilken bevis skall framläggas, är obligatorisk och skall föregå indrivningen av en tullskuld. Denna tidsfrist syftar till att skydda den huvudansvariges intressen genom att denne medges en tremånadersfrist för att, i förekommande fall, framlägga bevis för att transiteringen genomförts på ett regelmässigt sätt eller avseende den plats där överträdelsen eller oegentligheten verkligen begicks (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet SPKR, punkt 38).

25 Under dessa omständigheter är den medlemsstat som avgångskontoret tillhör behörig att driva in importtullarna endast om den har underrättat den huvudansvarige bland annat om att han har tre månader på sig för att framlägga de bevis som krävs samt dessa bevis inte har framlagts vid utgången av den tidsfristen (se analogt dom av den 21 oktober 1999 i mål C-233/98, Lensing & Brockhausen, REG 1999, s. I-7349, punkt 31). Enligt artikel 221.3 i tullkodexen måste, under alla förhållanden, en underrättelse om tullskuldens belopp ha lämnats inom preskriptionstiden på tre år från den dag då tullskulden uppkom.

26 Frågorna skall således besvaras så, att artikel 203.1 i tullkodexen jämförd med artikel 379 i tillämpningsförordningen skall tolkas så, att en tullskuld uppkommer då en försändelse som hänförts till förfarandet för extern gemenskapstransitering inte har uppvisats för bestämmelsetullkontoret, men att den medlemsstat som avgångskontoret tillhör inte är behörig att driva in tullskulden om den inte har underrättat den huvudansvarige om att denne inom en tremånadersfrist kan framlägga de bevis som krävs och dessa bevis inte har framlagts vid utgången av den tidsfristen.

Rättegångskostnader

27 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

På dessa grunder beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande dom:

Bestämmelserna i artikel 203.1 i rådets förordning (EEG) nr 2913/92 av den 12 oktober 1992 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen jämförda med bestämmelserna i artikel 379 i kommissionens förordning (EEG) nr 2454/93 av den 2 juli 1993 om tillämpningsföreskrifter för förordning nr 2913/92 skall tolkas så, att en tullskuld uppkommer då en försändelse som hänförts till förfarandet för extern gemenskapstransitering inte har uppvisats för bestämmelsetullkontoret, men att den medlemsstat som avgångskontoret tillhör inte är behörig att driva in tullskulden om den inte har underrättat den huvudansvarige om att denne inom en tremånadersfrist kan framlägga de bevis som krävs och dessa bevis inte har framlagts vid utgången av den tidsfristen.

Underskrifter